

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOŠ PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Iza kongresa.

Piše dr. Aleksandar Licht.

I.

Kad se u zoru 19. augusta završio XIII. svjetski cijonistički kongres u Karlovin Varyma umnim i dobrim riječima njegova predsjednika Nahuma Sokolova, delegati su, osjećajući pored svih načelnih protivština ovog borbenog kongresa snažnu toplu vezanost izmedju se i sa bivanjem u cijonizmu, samo sporo ostavljali veliku teatarsku salu Schützenhausa, kao da im je rastajanje bilo teško. U hladnom vazduhu drijemovnih još ulica Karlovih Vary šuljao se u uzbuđene duše sretan mir spoznanja, da je stvar pokročila napred i da nema ničega što bi moglo rasklimati jaku vezu cijonističke organizacije.

Učesniku kongresa, koji je sam proživljavao napetost borbi, teško je zauzimati hladan čisto objektivni stav prema ovome kongresu, koji je u izvjesnim fazama podsjećao na VI. cijonistički kongres, kongres Ugande. Suvviše je za svakog učesnika, ne samo za delegate, nego i za publiku, pa i za žurnalističku tribinu, cijonistički kongres, lični doživljaj i čest njegova ličnoga udesa, a da bi se posvećma mogao staviti na promatralište, s kojega bi kao hladni istoričar mogao da mjeri i sud. Sama činjenica, da se taj židovski parlamenat sastaje samo svake dvije godine, čini da kongres nije tek tribina rada i sudjenja nego i, pored svih momentanih protivština, žarište srdačnoga sastajanja. Altruizam pak ciljeva, koji jedva daje mogućnost razmaha ličnoj sebičnosti i golemi respekt prema nadljudskim plemenitom naporu oko obnove zemlje onih što rade u Erec Jisraelu i prema kojima kongres prije svega ima da vrši svoje visoke dužnosti, čini atmosferu toga parlamenta toliko čisto, toliko prosto od mijazama spleta, klikarstva i uzanih egoizama, kojih su puni inače parlamenti. Kolikogod danas cijonistički kongres ima vid parlamenta, s odborima i pododborima, kolikogod upravo tišti na nje osjećanje stvarnih dužnosti, potrebe odluka punih teške odgovornosti, toliko ipak još uvijek prostrujava referatima i diskusijama u plenumu i u odborima sentimentat, mnogo srca i mnogo pijeteta prema ličnostima. Ovo čuva i čuvat će cijonistički kongres od mehanizovanja i sačuvat će mu bilo velikog srca, bez kojeg nema velikih djela.

Ovaj je kongres doista pružio dokaz, da je cijonizam povratak k židovstvu prije povratka u židovsku zemlju. Ne samo delegati, već i gosti govorili su u to-

liko pretežno mjeri jevrejskim jezikom i sa tolikom prirodnošću živoga jezika, te je u istinu pružen dokaz, da naš narod ima svoj živi narodni jezik. Pred njim je uzmakao i jidiš i ništa više ne može zaustaviti pobjedonosnog napretka našega narodnoga jezika. Kolike li razlike prema prije! Još na XI. kongresu, posljednjem prije rata, Usiškin nije htio da govori drukčije nego jevrejski, i to je bila njegova tvrdokorna demonstracija protiv toga, što u cijonističkom kongresu jevrejski nije bio zvanični jezik. Na XIII. kongresu Usiškin govori jidiš, da ga svi razumiju, jer nema više potrebe demonstrirati za jevrejski jezik. Uzbudjeno traženje ljevice, da se govori isključivo jevrejski, činilo se na ovome kongresu doktrinarno i šovinističko, jer doista nema više potrebe, bar na kongresu, traženje jevrejskoga jezika isticati kao točku: programa. Organski razvitak učinio je već svoje, »nejevreji« osjećaju izvjesnu pokunjenost zbog defekta, koji im otežčava da slijede čitav tok vijećanja.

Još je jedno opće obilježje ovoga kongresa, koje valja istaći prije nego se pređe na same predmete, kojima se ovaj kongres bavio. To je jasno kristalizovanje partijskih grupacija unutar cijonizma. S jedne strane izrazita ljevica sa individualno-socijalističkom notom, s druge strane izrazita desnica religijski konzervativna, inače pristupačna savremenim etsko socijalnim zahtjevima, a izmedju njih sredina, cijoniste pur et simple, koji bez natruhe doktrinarstva čine nepartijski skup, zvan da čuva tradiciju cijonizma, da premošćuje ekstreme, i da, neskućen dogmatskim, klasnim ili konfesijskim dogmatima zadrži slobodu i širinu kretanja kao nosilac progressa i harmonije, dakako i oportunitizma, no čistog i dobrog, koji vodi računa o potrebama časa, trajnim potrebama ljudi i zemlje, spreman da pravi i ustupke od svoga ličnoga i ideološkog uvjerenja ako to iziskuje korist cijonističke i židovske stvari. Što se tiče ljevice i desnice, i u njih prevladava primat nacijske obnove nad doktrinarizmom. Niti je ljevica (hitahdut) ekstremno marksistička i klasno borbena, niti je desnica (mizrahi) klerikalna poput Agudat Jisraela. Ne natjeruju se doktrine do apsurd. Poale cijon i lijevi ceire cijon te nebulozni d'ror splasnule su se u neznatne grupe. Takozvana haaška opozicija (de Lieme i drugovi) osniva se na nekim organizatornim i gospodarskim protivštinama, i nikako nije došla do izražaja borbena, već jedino u otmjenom stvarnom razlaganju tihog i ufinjenoga Nehemie de Lieme. Ostaje još da se govori o tako-

zvanoj »cijonističkoj demokraciji«, koja se sastala na kongresu pod vodstvom poslanika poljskoga sejma Jichaka Grünbauma, o kojoj će u daljnjem toku ovoga izvještaja biti još govora.

Aguda i cijonizam.

Piše: Marthef.

U Beču je ovih dana vijećao svjetski kongres Agude. Aguda je svjetski savez velikoga djela ortodoksnoga židovstva te postoji i djeluje tek desetak godina.

Glavna je ideja i cilj Agude: da proširi i produbi religiozno naziranje i život unutar židovstva. Krije li ta misao, to nastojanje u sebi nov pojav, koji je vezan prilikama i uvjetima sadašnjosti u dubljem savezu? Ne. Naprotiv, jakost ideje leži u njenoj starosti, koja je njezin bitni i sastavni dio i koji je vazda bio u uskoj vezi s bićem egzistencije i povjesti židovskoga naroda.

Ali forma, koja hoće da održi religioznu ideju židovstva po agudi, je bez sumnje dijete sadašnjosti, koje sad pravi prve svoje korake. I aguda nastoji i želi da i na udjela na riješenju židovskoga pitanja, koje je inaugurirano po cijonističkoj organizaciji i čije mogućnosti u mnogom pogledu stoje u savezu s političkim i ekonomskim razvitkom nedavne prošlosti. I tu počinju dodirne tačke izmedju agude i cijonističke organizacije.

Ove dodirne tačke su za sad još jaka trvenja i na oko nepremostive protimbe. Pustimo za sad s vida omjer snaga obih ovih organizacija jer ne bismo htjeli, da kažemo svoj sud, da li je kongres agude s pravom prisvojio sebi ponosni naslov »Knesia hagedola«, već hoćemo samo da promatramo idejni smjer obih pokreta, tim više jer nam se obe strane ukazuju kao realne pojave židovskoga narodnog života. Trvenja prouzročene različitim naziranjem o svijetu i narodnom politikom. Nije čudo, ako se već danas i još danas oba imena aguda i cijonizam u židovskoj javnosti osjećaju kao jake prepreke. Cijonistički pokret hoće na temelju političkih uspjeha da postigne svjetovnih telovina i ekonomskih mogućosti, riješi teško materijalno i moralno pitanje egzistencije židovskoga naroda, koje je postalo jednim od najtežih pitanja u svjetskoj povijesti. Vodje i zastupnici agude ne poriču doduše ove faktore, ali ih premalo poznaju i nijesu u stanju, da u tom razvoju nešto stvore. Traže dakle uspjehe, koje su drugi izvoštili nakon teških borba i velikih žrtava. Hoće, da žanju, gdje nijesu sijali, da uberu plod drugih. Oni ne polažu u daljnjem razvoju cijonis-

tičkog oslobodilačkoga djela uslijed svog životnog naziranja dovoljnu pažnju na nužne socijalne i tehničke preduvjete. Pored sve njihove ljubavi prema »Kelal Jisrael«, nije se u njihovim srcima razvio istinski religiozni osjećaj »Kelal židovstva«, a nepotpuna individualna religioznost koja danas prevladuje u životu diaspore židovskoga naroda, još je uvijek isključivo mjerilo svih njihovih čina.

No, obzirom na odnošaj između cionističke organizacije i agude osobito bih istakao momenat, koji po našem mnjenju znači dobar izgled u budućnost. Protivštine između cionizma i agude mogu da budu bile kako mu drago velike i crtali ih mi u javnosti, skupštinama i štampi kako mu drago oštro, jedno je stalno: cionistička organizacija nije od svoga postanka susrela protivnike, koji bi bili tako potpuno prožeti svojim principima, i za njih se s toliko dobre vjere borili, kao aguda. Organizacija je agude, kako nam se čini, ipak prirodna i zdrava pojava židovskoga narodnog života i sadašnjega stadija njegova razvitka, koja po svojim konačnim djelovanjima ne može i ne će škoditi cionističkoj organizaciji. U jednu ruku, velimo riječima nekoga slavnog državnika: *z a p o č e t a k j e m o ž d a d o b r o*, a u drugu ruku vidimo uz protivštine vanjskoga karaktera, duševnu i istorijsku zajednicu. Ta zajednica može da ako se prizna barem donekle i ako se ne rasprši u partijskoj borbi, znači za nastajnu židovsku povijest mnogo. Obadva pokreta priznavaju svojom bazom židovsku povijest i njene istine, hoće da prinesu velike žrtve kako bi kontinuitet židovskoga narodnoga života u svim granama održali, obadva su pokreta prožeta sviješću, da je srce židovskoga naroda vezano o grudu Erec Jisraela, i da samo Erec Jisrael može da bude zemaljsko odjelo duše židovskoga naroda.

David Lloyd George razložio je prije kratkoga vremena u jednoj duhovitoj raspravi, koje velike štete i pogreške mogu da nastanu, ako se kod političkih i socijalnih pitanja jednoga naroda ne uvažavaju njegove duševne sile. U tom smislu držimo, da će narodne snage agudinih krugova u službi cionističke ideje vršiti to veće službe, što će više idejna zajednica u istorijskom i duševnom smislu između cionističke organizacije i agude doći do izričaja.

A taj razvitak ne može da izostane. Dublji promatrač može da je već u njenim začecima vidi, te je to samo pitanje vremena. Što se tiče židovsko-istorijskoga gledišta, htio bih da pod konac još naglasim: u vrijeme kad je židovski narod živio u svojoj zemlji u snazi i slobodi po zakonu su tore »Meleh« i »Kohen« bile dvije posve odjeljene časti. Već kod Mojzije i Arona nalazimo tako zvanu državnu formu ili državni razvitak na taj način. Ona se gradi na zakonima i duševnom razvitku židovskoga naroda. A sada, u koliko to današnje stanje židovskoga pitanja omogućuje, i ako s Božjom pomoću veliko cionističko djelo što je započeto u našim danima, prodje svoj razvitak kako ga mi svi želimo, mislim da možemo u cionističkoj organizaciji ugledati formu naše narodne »meluhe«, a u Knesiji gedoli konture naše narodne »kehune«, koji će »beahrit hajamim« kod budućeg stvaranja

židovske povijesti biti dva stupa židovskoga naroda i njegova narodna života, i koji će se upotpunjivati povezani vjernim bratstvom.

Konferencija Keren Kajemet LejIsrael.

Prvoga i drugoga augusta održana je u Karlovim Varima druga konferencija Keren Kajemeta. Osim članova direktorija i glavnoga ureda prisustvovalo je konferenci i mnogo zastupnika zemaljskih povjereništava K. K. L-a iz Evrope i Amerike.

M. U si š k i n, kao predsjednik odbora palestinskih direktora, pozdravlja jevrejski konferencu i spominje se umrlih saradnika K. K. L-a. Nakon toga drži referat o zadacima K. K. L-a, i naglašuje, da Geulat Haarec akcija mora da bude temelj za izgradnju Erec Jisraela. Glavno je kupnja zemljišta za gospodarstvo, dok je tek u drugom redu znatno zemljište u gradovima. Karakteristiku zemlji daje seljački narod.

Na referat se nadovezala odulja debata, u kojoj se osobito naglašavao nedostatan uspjeh. Dr. E. Z w e i g, upravitelj departmana za organizaciju i propagandu, zalaže se održanje autonomije unutar cionističke organizacije. Govori zatim o načinu propagande za K. K. L-a kako ne bi kolidirala s onom za Keren Hajesod.

Vijećanja su drugi dan započela s referatom agronoma ing. J. E t t i n g e r a kao upravitelja zemljišnog departamenta u glavnom birou. Glavna je ideja zemljišne politike, da se ravna po potrebama kolonizacije. Zato treba nastojati dobiti što veće jedinstvene komplekse. I kod toga rada treba da stojimo u najužem kontaktu s Keren Hajesodom. Nakon diskusije govorio je dr. A. G r a n o v s k y, upravitelj financijskog i ekonomskog departamenta, o konkretiziranju rada K. K. L-a. Izvodi, da su se dosadašnji pokušaji kolonizacije s kolonijama pojedinih zemalja na zemljištu K. K. L-a potpuno uspjeli. Taj način bi se mogao prenijeti i na naselja u predgradjima. Židovi iz krajeva s dobrom valutom morali bi preuzeti patronat nad tim radom.

Poslije podne izvjestile su komisije o svome radu i predložile slijedeće rezolucije:

Rezolucija komisije za organizaciju i propagandu.

1. Umoljava se kongres, da potvrdi odluke stvorene po cionističkom centralnom savezu u prošloj godini, po kojoj su zemaljske i posebne organizacije dužne, da na svaki način promiču rad K. K. L-a i da su odgovorne za njegov uspjeh.

2. Umoljava se Akcijoni Komitej, da potvrdi ustav Keren Kajemeta.

3. U financijskom i gospodarskom savjetu neka K. K. L. poput ostalih cionističkih financijskih institucija ima svoga zastupnika.

4. Autonomna propaganda K. K. L-a mora da se sustavno nastavi po centralnom birou u Jeruzolimu, uz iskorišćenje svih mogućnosti, danih baš sjedištem u Palestini.

5. Uvažuje se potreba, da se propaganda cionističkih financijskih instituta koordinira, pa treba da se ugovorima i zajedničkim programom urede granice radnoga područja. Ti ugovori treba da se izgrade, a njihovo održavanje da se osigura po odobrenju cionističkoga kongresa.

13. Konkretizacija rada K. K. L-a određuje se kao glavni princip. Propaganda u zemlji treba da se koncentrira na jedno znatnije poduzeće u Erec Jisraelu.

14. Pozdravlja se započeto podjeljivanje do sada darovanih drva u zemaljske šume.

15. Glavni se biro K. K. L-a pozivlje, da uspostavi življi i jači kontakt sa zemaljskim povjereništva, pa da njihov rad, naročito izašiljanjem emisara intenzivira.

Rezolucija palestinske komisije.

1. Glavna baza za izgradnju Erec Jisraela je zemlja. K. K. L. je iz principijelnih i praktičnih razloga najznatnija židovska institucija za iskupljenje zemlje. Stoga moraju cionisti, da svoj interes i energiju posvete K. K. L., te bi ga ojačali.

2. Glavna je zadaća K. K. L-a iskupljenje zemlje. K. K. L. mora da na seoskim zemljištima provede amelioracije bez kojih je gospodarska kolonizacija nemoguća, dok drugi kolonizacioni instituti, kao Keren Hajesod, agrarna banka i kolonizacioni fond ne uzmožnu preuzeti radove amelioracije.

3. K. K. L. mora da intenzivira radove oko pošumljivanja isključivo iz novca darovanih za drva, principijelno u vezi sa već postojećim i naseljima, što će da se još osnuju.

4. Znatna je zadaća K. K. L-a kupnja prikladnik zemljišta u blizini gradova za ostvarenje poluseoskih i polugradskih naselja.

5. Put k novoj kolonizaciji treba da se utre zadruškarskim naseobenim radom na zemljištu K. K. L-a, po društvima, koja se sastoje od imućnih nastajanih naseljenika, što zasada ostaju još izvan Palestine i po društvima što sastoje od haluca, kao kandidata za naseljenje.

6. Dosadašnji pokušaji s kolonizacijom po zemaljskim organizacijama dokazuju, da je ta forma zvana, da probudi nove židovske energije za naseljivanje Erec Jisraela.

7. Ideja naseljivanja po zemaljskim organizacijama treba da se proširi i na polugradske i na poluseoske naseobine. Zbog materijalne i moralne pomoći treba da se pobudi za to interes kod većih židovskih radničkih udruženja u galutu.

8. Da se privuku Židovi što žive u zemljama s dobrom valutom (Amerika, Južna Afrika, Engleska i t. d.) treba da se stvori specijalna veža sa Židovima u zemljama iz kojih su došli (istočna i srednja Evropa), zbog naseljenja u Erec Jisraelu. Zato je spretna forma patronata, da jedna zemlja preuzme patronat nad jednom takovom cijelom kolonijom u Erec Jisraelu, pa da sredstva za to namakne podjelivši ih na pojedine distrikte i gradove zemlje.

9. Konkretne akcije treba da se provedu sporazumno s Keren Hajesodom.

10. Židovska pomoćna društva stvorena u vrijeme rata i iza njega, koja su u svojoj organizaciji poprimili forme zemaljskih

organizacija, treba da se pomalo aktiviraju za rad u Erec Jisraelu i to tako, da ta društva potpomognu i na produktivan način dadu mogućnosti svojim zemljacima kod naseljenja u Eres Jisraelu.

Daljnji korak na putu konkretizacije je stvaranje jake interesne veze između pojedinaca u Erec Jisraelu i galutu. To može posredstvom K. K. L-a biti na taj način postignuto, da pojedinci i grupe darovatelja daju darove u određenoj visini, pa da od K. K. L-a dobiju pravo na zemljište u nasljedni zakup za se ili koju od njih označenu osobu, u veličini koja odgovara darovanoj svoti.

Američko židovstvo i Palestina.

Zastupnik Goldberg o cionističkom kongresu.

Saradnik »Wiener Morgenzeitung« razgovarao je s drom Goldbergom, vodjom američkih cionista, o cionističkom kongresu i situaciji u Americi. Goldberg je rekao:

Već dvije godine bore se cioniste Amerike za reforme budžeta organizacije, koji je do sada bio samo fikcija, koja je gradila na tome, da će Židovi biti toliko ljubezni da dadu novaca, i na uvjerenju da će biti pokrića, ako se budžet primi. Ako se to nije dogodilo počelo se nakon 2 godine sa kritiziranjem vodstva, koje ne ispunjava budžet. Da je došlo do tog načina krivnja je Usiškinova. Sad nam je konačno uspjelo da reduciramo budžet s naglaskom, da se provedu produktivni izdaci. Ne znači to smanjivanje našega napora, nego ublaženje pritiska, da se svi sile upotrebe za pokriće budžeta sabirnom akcijom. Budu li prihoditi veći, koncentrirat ćemo se na pojedine znatnije zadaće. U prvome redu mislim na veliku kolonizacionu banku, za koju ćemo sigurno Americi lako predobiti, ispune li se stanoviti preduvjeti. Zapravo su ti preduvjeti i bili glavna tačka kongresa. Treba da stvorimo u Americi tržište za akcije kolonizacionih instituta. Dobijemo li u Americi banku — a to se mora sad dogoditi — koja će palestinske papire prodavati i opet kupovati biti će u Americi novaca za kolonizaciju na pretek. Taj je plan provediv, no ne vjerujem u mogućnost narodnoga zajma. Preduvjet za izvedbu ovoga plana jest, da oni koji daju novaca dobe upliva na palestinski rad. 25 godina nazivali su nas idealistima, pa ako mi postavimo vodstvo na čelu te banke pravi to posve drugi dojam nego ako angažiramo za to poznate financijere. Stvar je posve drugačija nego u Evropi. Ukratko privlačenje je necionističkih krugova u Americi potrebno, neopasno i moguće. A jer je kod cijeloga pitanja praktički Amerika najznatnija, nije kongres mogao da drugačije odluči nego što je učinio. Prelazeći na ličnost dra. Weizmanna veli, da je njegov upliv u Americi silan i prelazi daleko granice cionističkih krugova. Za masu je Weizmann cionist par excellence. Mi trpimo na nedostatku vodja isto tako kao i Francuzi i Nijemci. Mi imamo samo Weizmanna, koji možda i nije pravi vodja, no po djelovanju svoje ličnosti je neprocijeniv i za nas nenadoknadiv. Unatoč atmosferi iz koje dolazi, daje mu njegova duboka religiozna vjera žar židov-

skoga uvjerenja, a to ga čini jednim s religioznim masama. Kod židovske mase u Americi on je reprezentativni zastupnik vjere u Palestinu. I upravo to, što se na njemu najviše kritizira da nije pravi diplomata, pa da ima svojih voljica cijeni se kod nas kao nešto bitno židovsko. Predbacilo mu se, da je udaljio od organizacije Nordaua, Brandeisa i Usiškina, a zaboravilo se, da je za nas predobio James Rothschilda, Louis Marschala, Colonel Kisha, Sir Alfred Monda i mnoge druge. Proširenje Jewish Agency samo je nastavak toga smjera, a pod vodstvom Weizmannovim mora da uspije.

Sajam uzoraka u Tel Avivu.

Iz članka E. Arnsteina.

O poslovnom životu Tel Aviva pisati je gotovo nemoguća stvar. Haluc kao i stručnjak, žurnalist kao i cionist stoje pred labirintom, gdje po posve nepoznatim putevima polazi duh poduzetništva u bijesnom tempu, da osniva, spekulira, propada ili pobjeđuje. U posljednjim nedjeljama nastalo je kretanje, koje je, ma da se radi samo o trgovini, ipak izazvalo zanos.

Pokret »Lemaan toceret haarec« učvrstio se već na mnogim mjestima. Uspjelo mu je, da svlada sve stranačke razmirice, i premda svaki drugim nadama k njemu dolazi, uspjelo je da stvori jedinstveni program. Letak što se dijeli za propagandu glasi:

»Kupujte domaće proizvode!

Nema narodne domaje, bez narodne dukcije!

Zemaljska produkcija daje nezaposlenima posla!

Zemaljska će produkcija otvoriti vrata Aliji!

Akciju vodi odbor u Tel Avivu. Tu se i radi najintenzivnije: leci, anonse, plakati i napisi. Skupštine, ophodi i osobito uspjela izložba robe — bila je doduše nepotpuna i trajala samo tri dana — no ipak, prvi židovski sajam uzoraka.

Izložba je bila u prostorijama cionističkoga kluba u Rothschildovim nasadima. Trebalo je pružiti javnosti dokaz, da se u zemlji proizvodi veća čest potrebnih artikla, koji ne zaostaju i nijesu skuplji od stranih proizvoda. I to je uspjelo. Izložbu je pohodio guverner Jafe, bilo je i Arapa, a Židovi su upravo u masama dolazili. Posljednji su dan stajali strpljivo do 10 sati u noći, dok i na njih dođe red. Cofim, židovski skauti, bili su redatelji. I oni su izložili potreban artikl, koji moramo da kod kuće produciramo, da ne budemo zavisni o tuđini: disciplinu.

Redatelj digne štap, uzlazi se preko dvije stepenice na verandu. Tu počinje izložba. Kod ulaza toče snažni momci pohodiocima slatko vino. Iz podruma je gospodarstvenoga školskog naselja Mikve-Jisrael, koje je izložilo još i druge rezultate svoga rada: totus, jasmin, biber, cipse, akaciju, orah, etrogim, duhan i divne kokoši i patke. Jedna je koka izlegla u 7 mjeseci 139 jaja. Travu, što se triput kosil (dobili su na dunam = 920 km² 200 kg sijena). Zatim i mnogo drugih stvari.

Triputa zažviždi, to je znak redatelja. Nema više kad da se gleda cijela izložba.

Pred ponoć je. Cofim se poredaju na verandi, zahvaljuju im za pomoć, velika ploča na kojoj piše »Taaruha« se skida. Sajam je uzoraka gotov.

Iz židovskog svijeta.

Židovska bijeda u Rusiji. Kako saznaje zastupnik J. C. B. započeo je Joint, da likvidira svoj rad u Rusiji. Budžet je za pojedine distrikte reduciran. Samo na sanitarnom području će Joint u narednim mjesecima razviti jaču djelatnost. Ipak se nastoji predobiti Joint na daljnje akcije u Rusiji. Likvidacija Jointa u Ukrajini značila bi smrt od gladi tisućama djece, koja danas u dronjcima lutaju ulicama i noće pod vedrim nebom. Zapravo se nezna razlog, koji je nagnao Joint na likvidaciju svoga posla u Rusiji. I ma da Rusija ljetos ima dobru žetvu ipak gladuje veoma velik dio židovskoga pučanstva, jer je skupoća neizmjerena. Osim toga zatvaraju se u mnogim gradovima Ukrajine židovski dječji domovi. A u isto vrijeme nestaju i odjeljenja »Idgeskoma«. Bande u Ukrajini još uvijek nijesu nestale, a osobito su strašne Petljurine bande, koje navaljuju isključivo na Židove i boljševike. Za obranu protiv tih banda uvela je vlada osobitu instituciju tako zvane »Otvočičke« (taoce). U svakom gradu i selu izabiru se najbogatiji i najugledniji da drže stražu u okolici grada, pa da izvijeste vlasti kad se približuju bande. Glavom jamče za dobro izvršenje službe. Dešava se, da se i Židove izabere za te Otvočičke. Jasno je, da je to apsurdno, jer se te navale osobito tiču Židova. Židovska je samoobrana uvela akciju da skloni vladu, da ne imenuje židovske otvočičke. Samoobrana ima da vodi tešku borbu, jer lokalne oblasti u manjim gradovima sastoje se najviše od Petljurinih pristasa i antisemita. Sad je vlada na nagovor samoobrane zaključila, da se u gradovima ne postavljaju više otvočičke, nego samo u selima.

Obnovni rad Jointa. Joint Distribution Committee javlja, da mu je I. C. A. stavila 62000 funti na raspolaganje za obnovni rad u Litvi. Ta će se suma upotrijebiti za pučke banke i kredite za građne kuće. Do 1. juna ove godine izdao je Joint 2,640.000 dolara za obnovne radove i podupirao 355 kreditnih zavoda.

Rumunjski sveučilišni profesori protiv antisemitske propagande. Društvo rumunjskih sveučilišnih profesora koje je trebalo održati u Jasi-u kongres otkazalo ga je s obrazloženjem, da ne će dati prilike za antisemitske agitacije. Ministar prosvjete Anghesku potvrdio je tu odluku i izjavio, da će u buduće protiv antisemitskih upadica na sveučilištima energično postupati.

Općinski izbori u Čehoslovačkoj. Za 16. septembra ove godine raspisani su općinski izbori u Čehoslovačkoj. Židovi će istupiti posebnom listinom »Udruženih Židovskih stranaka«. U izbornom proglašenju pozivlju se svi Židovi, da iz općih i vlastitih interesa glasuju za tu listinu, koja je morala da bude postavljena zbog današnje situacije židovstva, zbog pojačanja antisemitizma i antisemitske zaraze gotovo svih stranaka.

Litva i Litavska protiv evakuacije Židova. Kako se javlja iz Moskve tamošnji

zastupnici Litve i Letške ne daju Židovima, koji su u vreme rata iz tih krajeva bili silom evakuirani vizu, da se vrate u svoja prijašnja obitavališta. Konzulati se pozivlju na odredbe svojih vlada, koje nastoje da ograniče povratak Židova u Litvu i Letsku. Ima slučajeva, da Židovi, koji su preko 10 i više godina stanovali u tim zemljama, ne dobe vizum za povratak. Njihov je položaj očajan.

Iz cionističkog svijeta i Palestine.

Stricker i A. Goldberg o cionističkom kongresu. U dvorani hotel Continental u Beču držali su 25. augusta član američke cionističke egzekutive A. Goldberg i Robert Stricker potpredsjednik cionističkog Akcionog Komiteja. Izvještaj o trinaestom kongresu Goldberg nazivlje kongres lijepim kongresom, koji je izvršio praktički rad i stvorio novo, a to niče išlo bez borbe. Kritika je bila opravdana i potrebna. Naš glavni zahtjev mora biti nesmetanost uselrivanja u Palestinu, jer u tome leži naša snaga. I ako je 30.000 mladih jakih ljudi u posljednje 2 godine ušlo u Palestinu, broj je daleko premalen. I da nijesu naše želje tako velike, kongres bi stajao u znaku pobjede. Svi su narodi priznali naše pravo na Palestinu, i to sad stoji, vlada li u Engleskoj konzervativna ili liberalna partija. Ne dostaju nam jedino sredstva. I zato je američka delegacija predlagala, da se i necionistički krugovi privuku k radu.

Robert Stricker veli, da ne može prosuditi je li kongres bio lijep ili ne, a to je i svejedno. Sadržaj američkih zahtjeva bio je dobar, no njihova forma je morala da uzbuni duhove. Nesrećom pala je u debati riječ Jewish Agency, a zapravo se nije o njoj raspravljalo, već o saradnji s necionistima. Mora da prizna, da su na strani opozicije bili isto tako vrijedni ljudi kao na strani onih, koji su pristajali uz američke prijedloge. Osim najboljih cionističkih sila u Poljskoj bila je čitava Palestina u opoziciji. A i njihovi argumenti bili su jaki. No opozicija je povukla konzekvence pa se protivila svakom proširenju, te je došlo do prijedloga o proširenju Jewish Agency pod kontrolom Cionističke Organizacije. U rezolucijama govorilo se i o svjetskom kongresu. Hoće li saziv biti u roku od 3 godine moguć ili ne, ne da se sad reći. Drugo, a teže pitanje, bilo je pitanje vodstva, a osobito hoće li Usiškin pripadati Egzekutivi ili ne, jer je njegovo ime identično s nacionalnim radom u Palestinu. No Usiškin traži politiku vikanja dok Weizmann izjavljuje da apsolutno vjeruje u lojalnost Engleske i traži vodstvo, koje se u tom s njime slaže.

Opozicija nije mogla da sastavi kabinet, sastavljena je Egzekutiva s jedinstvenim nadziranjem u politici. Da je netko prije 5 godina rekao, da će rad u Palestinu biti moguć bez ruskoga židovstva, koje sačinjavaše 90 posto čitave moralne i duševne snage židovstva, ne bi vjerovali; a ipak je bilo moguće.

Rabi Meir o zadaćama Mizrahia. U četvrtak održana je u Beču vrlo dobro po-

sjećena konferenca Mizrahia, na kojoj je rabi Meir Berlin održao referat o Mizrahiju i njegovom držanju na trinaestom kongresu, koji je, kako on veli, bio završetak jedne cionističke perijode i početak nove epohe rada. Govori o kongresu i dosadašnjem radu Mizrahia, pa prelazeći na njegove zadaće veli, da nam ne dostaje samo zemlje u Palestini, da povežemo narod, nego da i trebamo nebo nad nama. Mizrahi akceptira program: zemlja, jezik i narodnost, no pored svega toga bori se za duh Tore. On traži židovsku cjelovitost. Jezik i zemlja su oživjeli, sad treba da oživi i šabat. Naš ideal nije Židov galuta, nego potpuni Židov. Obrazlaže stajalište Mizrahia, koje je nužna posljedica našega htijenja. Govoreći o školstvu u Palestini naglašava, da se u školama Mizrahia uz Toru predaje i profano i praktično znanje na jevrejskom jeziku, pa je na taj način postignuta i odgoja za židovsko i jako pokoljenje.

Iza toga govori palestinski delegat Šošan, (od Mizrahističkog radništva Palestine) pa veli, da je njihova zadaća, da stvore novi tip Židova, ili bolje, da obnove stari tip čovjeka, koji spaja rad s naukom.

Kralj Husein mora da prizna Balfourovu deklaraciju. Ministarska komisija postavljena po engleskoj vladi, da ispita palestinsko pitanje zaključila je, da ne mijenja dosadašnju palestinsku politiku. Kako se saznaje u političkim krugovima Engleska je vlada saopćila kralju Huseinu, da o definitivnom sklapanju ugovora ne može biti govora, dok on Balfourovu deklaraciju ne akceptira u decidiranoj formi.

VI. svjetska konferenca Poale Cijona. Od 27. jula do 3. augusta obdržavala se u Berlinu VI. svjetska konferenca židovskoga socijalističkog radničkog saveza Poale Cijon. Na konferenci bili su zastupane organizacije u Palestini, Americi, Argentini, Engleskoj, Poljskoj, Istočnoj Galiciji, Rumunjskoj, Njemačkoj i Beču.

Došla su pozdravna pisma od Britske Labour Party, Francuske socijalističke stranke i drugih organizacija. O pitanju internacionale referirao je Kaplansky i obrazložio, za što je najprije došlo do osnivanja Internacionalne Radne Zadruge Socijalističkih Stranaka, a zatim do ujedinjenja u Hamburgu. Pristup Saveza Poale Cijon u novu Radničku Internacionalu jednoglasno je odobren.

O pitanju židovske radničke kolonizacije u Palestini referiraju Bloch, Katznelson i Ben Cvi, a o XIII. cionističkom kongresu Rubašov. U primljenim rezolucijama određene su smjernice za saradnju Poale Cijona s drugim radničkim grupama Palestine.

O pitanju ujedinjenja s radničkim Ceire Cijon referiraju Berl Locker i Katznelson. Primljena rezolucija potvrđuje teze stvorene od Saveznog Ureda za eventualno ujedinjenje »u Savez Poale Cijon na temeljima našega programa«.

Od primljenih rezolucija valja istaći jednu, koja izriče njemačkome proletarijatu simpatije židovskoga radništva za junački otpor protiv francuskoga imperi-

jalizma i za borbu protiv vlastite buržoazije, koja se obogaćuje općom bijedom.

Iz nacionalne biblioteke u Jeruzolimu. U posljednjim je nedjeljama biblioteka dobila opet nekoliko većih darova. Dr. Jarcho, New-York, osnivač medicinskoga odjeljenja biblioteke poslao je 105 novih medicinskih djela, a sva su određena za obrazovanje bolničarka na različnim područjima medicine. U isto je vrijeme pripjela iz Amerike pošiljka knjiga pedagoškoga sadržaja. Organizacija cionističkih studenata u Njemačkoj započela je na inicijativu nakladnika Ferdinanda Oster-taga u Berlinu s akcijom, koja će da osigura dobivanje znanstvenih časopisa iz Njemačke. Kao rezultat te akcije stigla je već u Jeruzolim pošiljka časopisa iz područja istorije, nacionalne ekonomije i pedagogije. Litavski Keren Hajesod poslao je dvije škrinje sabranih knjiga, a među njima skupocijene jevrejske.

Vrlo je lijepu pošiljku poslala američka cionistička organizacija, koja je za biblioteku sabrala već mnogo tisuća knjiga. Od tih su knjiga osobito znatne knjige pokojnoga rabina Szolda, oca miss Henriette Szold, a ima ih pet škrinja. Knjižnica sadržaje od veće česti knjiga sa područja biblijskih znanosti, a osobito o knjizi Ijov.

Gospodja Ludwipol, Tel-Aviv, poslala je biblioteci potpunu zbirku knjiga brošura, novinskih izrezaka, plakata i karikatura, koji su u savezu s aferom Dreyfus. Malo koja biblioteka ima sličnu zbirku.

Interesantan dar dobila je biblioteka od dr. A. Schapiro u Safedu: kapa nekoga kozaka podstavljena pergamentom jedne Tore, i lisnica takodjer napravljena iz Tore. I jedno i drugo su svjedočanstva provale kozaka u sinagoge na perzijskoj granici. Darovatelj piše k tome: »neka nastajna pokoljenja vide i uče od tih uspomena koliko su im praoci trpili.

Palestinski Arapi za cionizam. U vezi sa poteškoćama, koje su nastale zbog apstinence nekih arapskih članova Advisory Councila, izjavilo je nekoliko kompetentnih članova National Moslem Association, da su vlada i Židovi sami krivi na krizi, jer traže prijateljstvo ekstremista, a ignoriraju one elemente među Arapima, koji su za cionizam i britski mandat.

Arapi protiv zemljišne politike palestinske vlade. U Jeruzolimu je održana konferencija Arapa, da zauzme gledište prema zemljišnoj politici vlade. Prisustvovalo je mnogo šeika u zastupstvu svojih sela, i nekoliko arapskih posjednika. Zaključeno je zatražiti od vlade, da ne oduzmi onim ljudima zemljište, koji bi kultiviranjem toga tla mogli da postanu njegovi vlasnici. U slučaju, da vlada i dalje ustraje kod svoje dosadašnje politike, došlo bi do nemira.

Bijela knjiga o pitanju palestinske granice. Kolonijalni ured izdao je bijelu knjigu, koja sadržaje utanačenja sklopljena između Francuske i Engleske zbog palestinske i sirske granice. Utanačenje je po posebnoj komisiji sklopljeno 3. februara 1922, a ratificirano u martu 1923.

Arapsko sveučilište u Jeruzolimu. (J. C. B.) Katolički patriarh msgr. Barlassina

ŽIDOVIMA, DARUJTE ZA OTKUP OD ČESTITANJA!

hoće da u Jeruzolimu osnuje arapsko sveučilište. Pripravni tečajevi otvoriće se već ove godine. Predavanja držat će se na arapskom i engleskom jeziku. Upravitelj sveučilišta bit će Arapin.

Konstituanta Transjordanije. (J. C. B.) Emir Abdula postavio je komisiju, koja treba, da izradi izborni zakon za konstituantu Transjordanije.

Emir Faisul o Transjordaniji. (I. C. B.) Kod svečanog dočeka, koji je priredjen Emiru Faisulu kod njegova pohoda u Aman izjavio je isti, da je Transjordanija mala zemlja koja ne može, da se dijeli od ostalih arapskih zemalja. Sigurno je, da je sadašnje odcjepljenje samo kratkotrajno. Njegov otac nastoji, da postigne taj cilj, a i on sam kao i emir Abdula rade na tome. Kralj Faisul je izjavio, da je pripravan odreći se prijestolja u korist naroda.

Željeznica Petah Tikva—Jafa. Kako je poznato, sagradila je vlada željeznicu Petah Tikva — Jafa samo pod uvjetom, da Petah Tikva namakne zajam na 20000 funti i da namakne eventualne deficite. Sada, godinu dana iza otvorenja te pruge pokazalo se, ne samo, da Petah Tikva nije trebala da namakne deficita, nego da je na nju otpalo 2.000 funti čistoga dobitka. Prema tome snižene su vozne cijene.

Spomenik braniteljima Petah Tikve. U prisustvu gotovo svih stanovnika Petah Tikve otkrit je ovih dana spomenik trojici branitelja, koji su prigodom sukoba 1921. pali.

Trgovina u Palestini. Kako se iz Report o "Palestine Administration 1922." što ga je izdao Colonial Office, vidi, razvila se trgovina u posljednjih 4 godina vrlo jako. 1919. iznosio je import 3,126.464 funti, a eksport 853.141 funti; 1920. 5,409.987 funti, a eksport 1,318.620; 1921. 5,871.878 funti a eksport 1,761.368 funti; a 1922. 5,581.132 funti, a eksport 1,353.388 funti, Import je u prošloj godini pao zbog smanjenja garnizone.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor u svojoj sjednici od 29. o. mj. rješavao ponajprije o nekim administrativnim stvarima naročito u pogledu jugoslavenske halučke kolonije u povodu toga, što je sa više strana apel za namicanje sredstava za nju naišao na slabo razumijevanje. I ovom prilikom istaknut je uzoran račun g. dra. Ländlera u Bjelovaru, koji je, prošet potpunom sviješću dužnost, do jako najviše doprinio svojom akcijom za tu svrhu, a ujedno se istakla sa osobitim priznanjem velika požrtvovnost bjelovarskih Židova. Iza toga dr. Licht izvješćuje o XIII. svjetskom sionističkom kongresu. Boravak u Karlovim Varima iskoristio je u zajednici s drom. Benom

Steinom da pregovara s predstavnicima Keren Kajemet LejIsrael dr. Zwegom, ing. Ettingerom i drom. Granovskym o osnivanju jugoslavenske halučke farme. Sa spomenutom gospodom postignut je potpuni sporazum, koji je formuliran u opciji, što su je oni u ime KKL. dali SCJ. uz pridržaj odobrenja direktorija K. K. L. i S. C. J. Budući da se Radni Odbor uvjerio, da je tim predhodnim utanačenjem obezbijedjeno načelo nacionalne kolonizacije prema zasadama K. K. L., a uz to, da je pitanje riješeno na vrlo jednostavan način, tako da se predhodno imamo starati za troškove instalacije, dok se protuvrijednost tla i melioracija ima namaknuti u toku od 3 godine izvjesnim postepenim povišavanjem sadašnjeg kontingenta općih sabirnih sredstava za K. K. L. u Jugoslaviji, prihvatilo je sa svoje strane opciju. Zaključeno bi, da se ta opcija pripošalje predstavnicima naših halucim u Erec Jisrael na očitovanje, a podjedno da se razasalje članovima Saveznog Odbora i mjesnim organizacijama. Dr. Licht nadalje izvješćuje o svojim pregovorima sa glavnim sekretarom Keren Hajesoda, Leonom Hermanom radi provodjenja nove intenzivne akcije za Keren Hajesod. Za po g. Hermanu preporučenu ličnost g. dra. Adolfa Friedemanna, saradnika i biografa Teodora Herzla, stekao je dr. Licht uvjerenje, da bi uz dulji boravak u nekim dijelovima naše države bio veoma podesan za provodjenje akcije, koju je u Holandiji vrlo lijepim uspjehom provadjao. Zaključuje se, da tajnik dr. Singer izradi plan i da pozove mjerodavne ličnosti, da se stave na raspolaganje za tu akciju uz dra. Friedemanna. Akcija imala bi da započne iza blagdana.

Nenacionalni i nekonfesionalni. Kao i lane, tako je i ljetos udruženje »Narodni Rad« tik pred upis u školu razaslalo »roditeljima« poziv, da ne upisuju djecu u židovsku konfesionalnu školu, pri čemu podertavaju riječ konfesionalnu. Kao lane tako se i ljetos smatralo u svome junaštvu taktički korisnim, da taj cirkular izadje u zadnji čas, kako bi njegov dojam ostao bez odgovora na vrijeme. Ovaj pamflet, u glavnome, jest opetovanje prošlogodišnjeg. »Ideologija« negacije ne obiluje idejama. Nama se čini, da ova ružna nevaljalština otpadnika, Židova po negaciji židovstva, sadrži u sebi svoju osudu, porazniju no što bi je pošteno ogorčenje nad odmetništvom i dodvoravanjem moglo izreći. Što da se kaže o ljudima, koji su se udružili prema svojim pravilima na konfesijskoj bazi, a sad »u ime evropske kulture, znanja i etike« vojuju i protiv vjeroispovjedne škole? Što da se kaže o individuima, koji evropsku etiku stavljaju u antitezu prema onoj židovskoj etici, za koju najviši umovi evropske kulture i etike priznavaju, da se na njoj osniva etika prosvjedenog čovječanstva? Negirati

židovsko nacijstvo, židovsku kulturu, židovsko znanje i židovsku etiku i na kraju krajeva i židovsku konfesiju »kao nesavremeni ostatak srednjega vijeka«, pa što onda još uopće ostaje od njihovog židovstva? Jedna ružna gmizava nametljiva farsa! Ako ima roditelja koji će glas takovih ljudi poslušati, onda ni oni više ne spadaju ni u kome pogledu u židovstvo. Ovi Hrvati, Srbi i Slovenci (drugi put samo Hrvati, a treći put Hrvati odnosno Jugoslaveni) jesu onaj tip židovskoga geta, koji bez ponosa i samosvijesti hoće da izbriše neizbrisive tragove svoje plemenske pripadnosti, a nema odvažnosti, da uzme onaj »biljet u evropsku kulturu«, o kome Heine govori, onaj Heine, koji je, pokršten, ostao židovski nego što su oni, nekršteni. Braniti se od denuncijatornih antisemitskih napadaja ove družbe »o našem tudjinstvu, o našem neprijateljstvu prema sugradjanima drugih narodnosti i sl.« značilo bi iskazati im suviše časti. Ovo je nevaljalština i gadluk, koji jedva ima premca u istoriji asimilatorstva, toliko dalekoj i od židovske i evropske etike. Etika predpostavlja muževnost i karakter. Ovako bez ikakve svijesti moralne odgovornosti može da piše samo onaj, koji poput Kruševana, Stöckera i sličnih hoće da djeluje na najniže instinkte mase. »Evropska kultura, znanje i etika« takovih ljudi istovetna je s onom Drumonta, Leona Daudeta, Pobjedonoševa. Oni znaju, da su državne i općinske škole danas konfesijske bar u tolikoj mjeri kao židovska, dakle po njihovoj terminologiji srednjevjekovne.

Koje li ironije u ostalom, da se protiv konfesijske škole bore danas, najureni iz zagrebač. općine, oni isti ljudi, koji su je kroz decenije podržavali. Čini se, da je u njih srednji vrijeke prestao a novi vijek počeo godine 1920., kad ih je zagrebačko židovstvo svrgnulo sa sjedala predsjedništva općine. U ostalom se jedan »uvaženi« odbornik »Nerodnog Rada« izjavio, da je borba protiv židovske škole u stvari borba protiv bogoštovnog prinosa. Etska načela na podlozi novčanoj.

Njih smeta samo židovska konfesija. U svojoj muževnosti nikad se ne bi drznuli dići svoj glas, »glas srca i savjesti« glas ljudi, koji žive u savremenoj Evropi, protiv hrišćanskog konfesionalstva. Dabome, otkuda im ufinjenost, te bi bili patili od konfesijskih protivština u općim školama? Ili su toliko omatorili, da su im se izbrisali dojmovi mladosti?

Sve u svemu: nas je stid za židovstvo kad pomislimo, da narod sa najstarijom etikom i kulturom u Evropi sadrži u sebi tipove kakvih nema nijedan narod, pa ni onaj sa najnižom etikom i kulturom.

Treba čuvati židovstvo od zaraze, koja se zove udruženje »Narodni Rad«. Radi njegove etike.

Sletski odbor Saveza Židovskih Omladinskih Udruženja primio je sa Bleda na

6%

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraća iste bez otkaza

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

svoju čestitku Nj. Vel. Kralju ovaj odgovor:

Avram Koen, predsjednik kongresa jevrejske omladine

Beograd.

Kraljica i Ja zahvaljujemo na osjećajima, koje nam u ime jevrejske omladine podnosite.

Aleksandar.

Radni se Odbor Saveza židovskih omladinskih udruženja konstituirao ovako: Predsjednik i referent za K. K. L. i K. H. Otto Rechnitzer, tajnik: dr. Izak Heršković, blagajnik: Drago Zvijezdić, kulturni referent: šalom Freiberg, odgojni referent: Čila Sandel, organizacioni referent: Samoilo Deutsch, referent za srednjoškolska društva: Artur Schwarz, referent za Vojvodinu: Eugen Klein. — Podjela re-

ferata u pojedinim športskim granama prepušta se športskom pododboru. (Dr. Rikard Stern, pročelnik; Herman Breslauer, tajnik; Albert Kohn i Hewes Alfred.)

Hapoel Hacaír. Privremena adresa za grebačke grupe glasi: Gdja Rosa Hacker, Zagreb, Mrazovićeva ulica 3/III. Na ovu se adresu šalju svi dopisi, upiti i t. d.

Jubilej 25 godišnjeg službovanja. Gosp. Aron Kišický, kantor u Osijeku, poznat i našoj javnosti izvan Osijeka kao do dar hebraista, slavit će dne 1. septembra jubilej svog 25 godišnjeg službovanja. Srdačno čestitamo!

Pjevačka sekcija Makabja. Nakon svršenih praznika počima početkom ovog mjeseca redovito pjevanje. Sastanak poradi dogovora u ponedjeljak, dne 3. septembra u pol 9 sati naveče u prostorijama

bogoštovne općine. Pozivaju se svi dosadani članovi sekcije, kao i svi oni koji žele, da se upišu, da prisustvuju ovome sastanku. — Zborovodja Žiga Hirschler.

Zaštitni znak

Prava „ERENYI“-DIANA
francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 6
srednje „ „ 16
„ „ „ 32

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)
Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijednih posrednika.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leijisrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 18. od 14. do 29. augusta 1923.

OPĆI DAROVI.

Šid: Helen Breslauer 15.—
Zagreb: Pribram i Lano Kohn 20.— 20.—
Bjelovar: 80.—
Beograd: Alfred Hasson sakupio u Rogačkoj Slatini 230.—, na vjenčanju A. Rosenberg—Levi 70.—, na vjenčanju Alšeh 145.— 445.—
Varaždin: Na vjenčanju g. Mato Strauss — Josefina Leitner 172.50, na Bar. Micva Waltera Sparinga 315.— 487.50

1047.50

SAMOOPOREZIVANJE.

Vinkovci: Johana Hörnig 10.—

ŠKRABICE

Zagreb: Judeja 17.—, Heršković 124.— 141.—
Bijelina: Kalmo Baruch 145.75, Rafael Levi 29.50 175.25
Bjelovar: Marko Pollak 68.75, David Herrnstein 32.—, Bern. Hahn 18.65, Adolf Haas 18.25, Oskar Rosenberg 16.65, Josip Weber 10.—, Leo Grün 10.—, Hugo Fürst 9.—, Maksim Somogyi 4.50, Žiga Altmann 4.—, Berl Tauber 5.75, Lav. Hirschl 1.90, Sam. Lipšić 1.05 200.50

516.75

ZLATNA KNJIGA.

Zagreb: Prigodom vjenčanja Albert Ozmo — Luisa Priester 1650.—
Ruma: Za upis Hede Wessel—Hinko Gross daruju: Hinko Gross 200.—, Leo Müller 100.—, Leo Steiner 100.—, Gabor Wessel 100.—, Sam. Wessel 100.—, Rikard Wessel 100.—, Julio Wessel 100.—, Oskar Wessel 100.—, Erna Wessel 100.—, Stipo Szöke 30.—, Karl Wessel 100.—, Steiner Rudolfin 120.—, ukupno 1250.—

2900.—

MASLINE

Kos. Mitrovica: Za Herzlovu šumu 120.—
Ruma: Adolf Rosenzweig 1m, Dezso Schlesinger 1 m, Jaša Schlossberger 1 m, Šandor Steiner 1 m, Aleksa Steiner 1 m, Filip Wachsberger 2, Popper Oto 1, Jeanetta Schönfeld 1, Braća Weiss 1, Vilim Reitzer 1, Karl Reitzer 1 m, Milan Herrnstein 1 m, Josip Rossenzweig 1, Flussmann 1, Leo Popper 1, vet. Sorger 2 m, Milan Kohn 1 m, Leo Kaufmann 1, Sam. Wessel 2 m, Oskar Wessel 1 m, Rikard Wessel 1, Ella Wessel 4 m, Karl Wessel 1, Mina Steiner 1, Jakob Popper 2, Sam. Polatschek 1, Max Heitler 2 m, Ernestine Heitler 3 m, Tereza Sommer 3 m, Adolf Sommer 2 m, Paul Händler 2 m, = sveg 45 m u Herzlovu šumu 675.—

Sanski Most: Za Herzlovu šumu 180.—

Begrad: Za Herzlovu šumu prig. svečanog pomena u Bet- Izrael 1420.—, Roza Trajer sakupila 1597.50, Rebeka Ruso i Hanka Maudil 955.—, Lote Fried 240.—, Berta Medina 220.—, Klarica Farchi 170.—, Klarica Alkaluy 100.—, Rašela Azriel 62.50

Žak Medina 60.—, Rene Albala 70.—, Žak Azriel 30.—, Rene I. Albala 15.—, Gdja Bencion 15.—, N. N. 10.— 4965.—
Zagreb: Josip Wachs u vrt Elle Wachs 1m 12.50
Djakovo: Prigodom zaruka O. Münz — H. Braun na ime istih u gaj Mišo Sommer sabrano 100.—, Za Herzlovu šumu 21 m = 415.—

6367.50

JAAR JUGOSLAVIJA

Zagreb: Literarci na izletu 1 m, 12.50
Ruma: Lonis Sorger na ime Jette Sorger 1 m 12.50 12.50
Beograd: Omladinci na ime pok. Inž. Freudenfelda 8 m, Avram Koen na ime pok. sina Arona Koena 16 m 300.—
Vinkovci: Prig. vjenčanja Sarah Friedmann — dr. Siegirid Hoch daruju: Eugen Lj. Friedmann 250.—, Alex. Silberschein 200.—, po 100.—, Paul Schwarzmanov, I. Willnov, suprugi dr. Hoch, dr. A. Ehrenfreund, dr. S. Hoch, po 50.—, L. Friedmann, Pepi Hoch, Ignac Fischer, Ferdinand, po 20.—, Jakša Kremšier, 10.—dr. Vuković, — Oskar Pisker 1 m, N. N. 1 m, svega 92 m 1155.—

110 masl. 1480.—

Do sada darovano 8862 masline za popunjenje šume treba još 1138 maslina.

DAROVI ZEMLJE

Geulat haarec

Vinkovci: Prig. Berit Mila u kući Ignjo Šlomovića daruju: Ignjo Šlomović 150.—, Rudolf Gross 100.—, po 50.— Filip Schön, Lavoslav Homburger, David Abraham, Adalbert Engel i brat, Eugen Friedmann, po 30.— Lav. Flesch, Pick, Mautner, Heksch, Lipkovitz, Deitelbaum 40.—, po 25.— Weber i Zilzer, po 20.— dr. Lederer, Kaufmann, Milan Šlomović, Žiga Deutsch, Šandor, Mirko Goldberger, Adolf Weiss, David Fischhof 50.—, Kadelburg 10.—, nečitljivo 30.—, Prig. Berit Mila kod g. Piskera daruju: Oskar Pisker 200.—, po 50.— Pisker sen., Lav. Flesch, Gross, dr. Deutsch, Sonnenfeld, po 30.—, Hamburger, Lav. Abraham, po 20.— Lipkovitz, Henn, dr. Lang, dr. Milašinić, Bresslauer, Julio Pollak, Ornstein, Tošo Lancos, Jak. Herzog, H. Engel, Goldberger, Preiss D. Abraham, Kadelburg, Žiga Deutsch, Miskozy, po 10.— Lav. Stern, dr. Vuković, Žiga Kaufmann. Prigodom vjenčanja Erne Deitelbaum—Mavro Ausländer daruju: Mavro Ausländer 1000.—, Dolfa Beck 100.—, David Ausländer 60.—, nečitljivi, Brichta po 50.—, nečitljivo, dr. Stanić Moses po 30.—, Kraus, Šlomović, A. Levi, dr. Herzog, Jagneš Herzog, Dežma, Deitelbaum, Emy Lederer po 20.—, Kozma, Kaufmann, Geza Herzog, Hecht, Šandor Grün, Any Flesch po 10.—

svega ukupno 3375.—

Zagreb: Prig. vjenčanja Moses Ehrenfreund — Elsa Baar daruje Antun Freiburger 100.—

3475.—

TORA DAROVI

Bjelovar: Robert Herrnstein 200.—, Lujo Moses, Rača 50.—, Vili Herrnstein za 5 m u gaj Slavka Fürsta 75.— 325.—
Sanski Most: Eliezer Levi 50.— 50.—
Beograd: Aron Bencion 50.— 50.—
Ruma: Adolf Sommer 20.— Heitler 30.— 50.—
Varaždin 82.50
Vinkovci: Šandor Weinberger 50.—, Mechner 50.— 100.—

657.50

DAROVNA KNJIGA

Vinkovci: Prigodom vjenčanja Blanke Weinstein—Rihard Schuz daruju: Deitelbaum, Dolfa Beck, M. Schulz, Mavro Sshlesinger po 100.— Weinstein 20.—, — Prigodom vjenčanja Emy Epstein — Mirko Goldberger daruju: Mavro Epstein, Dragutin Goldberger, Josip Goldberger, po 100.—, Braća Marton, Vlatko, Erna Hirschl, Vitomir Engel i brat po 50.— David Goldberger 30.— 1000.—

PREGLED

Iz Hrvatske Slavonije i Dalmacije 11.289.—
Srbije 5.760.—
Bosne 405.25

17.454.25

Od 1. januara do 29. augusta unišilo sveukupno dinara 439.093 53

I. BUKOVE CJEPANICE
kao i sve ostale vrsti gorivog drva na vagone, hvatove, te rezana i cijepana, dobijete najpovoljnije kod
ŠANDORA WEILLERA,
TRNJANSKA CESTA 40 - TELEFON 24-69.

ELEVATOR
D. D. ZA REMIJSKU INDUSTRIJU ZAGREB
KUKOVIĆEVA ULICA 30. TELEFON BROJ 27-95.
KOZMETIČKI ODIO „ESA“
Eau de Cologne, Eau de Cologne russe, Bay rum, Eau de Quinine, Odix, voda, Odix pasta, Odix prašaka za njegu usta i zubi, „ESA“ osvježujuća voda iza brisanja, „ESA“ cream (bezmasna), „ESA“ Coldcream, Parfumi najbolje vrsti etc.
Proizvadjia jedinu najbolju te domaću
ELEVATOR RADIUM francusku raskiju (vinovicu)
Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama.

Izraelitska bogoštovna općina u Novom Sadu.

Broj 729/923.

Natječaj.

Kod izraelitske bogoštovne općine u Novome Sadu ima da se popuni mjesto

vjeroučitelja

koje je dotirano s početnom plaćom od 36.000 dinara i stanom u naravi.

Natjecatelji mora da vladaju srpsko-hrvatskim i njemačkim ili mađarskim jezikom, da budu državljani S. H. S. i apsolvirani rabinskog seminara ili druge koje židovsko-teološke visoke škole, event. kvalificirani srednjoškolski profesori.

Mjesto ima da se nastupa nakon jesenskih blagdana, a natjecatelji treba da čim prije pripošalju svoje ponude obložene svjedodžbama o spremi, dosadašnjem djelovanju, dobi i stanju obitelji.

Pokusnom predavanju bit će pripušteni samo pozvani, i samo njima će se nadoknaditi putni troškovi.

Predstojništvo izraelitske bogoštovne općine:

Armin Klein, tajnik.

Bernat Ernst, predsjednik.

**Gumene pete i
Gumene potplate**jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

INSTALACIONI ZAVOD
MILAN FREIBERGER
BAKAČEVA **ZAGREB** TELEFON
ULICA BR. 5 **BROJ 6-14**

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRA-
STRUKE,
LA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMO-
TORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFO-
NA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k.d.

Jelačićev trg 13 **ZAGREB** Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebitina. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

Jedino najveće specijalno skladište krat-
ke nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorb

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

Prispio veliki izbor
**Berlinskih (Rašel) suknenih marama i sve
vrsti rubaca na veliko**

Julio Hofman, Zagreb

Ilica broj 61 u dvorištu desno

Preporuča svoje bogato skladište. — Tvornica
kazana, kotlova za pečenje rakije i
bakrene kotlove

MILOŠ ZAGORAC**ZAGREB****ILICA 152.**

Na veliko! Na veliko!

Kolonijalna roba

specijalno kava uz najjeftiniju cijenu kod tt.

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

**VELETRGOVINA
LAZAR SCHLEI**

PRERADOVIĆEVA 2.

veliki izbor veziva,
čipaka, vrpca i druge
pomodne robe.

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

»LYODONT«

pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je
povjerenje osigurano!

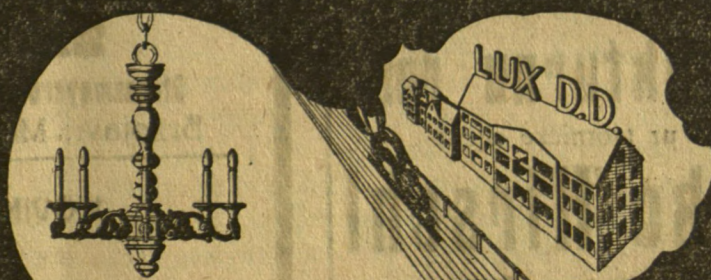
Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

KROJAČKA DVORANAza **GOSPODU****HINKO GRAF**Zagreb Beislaviceva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor .....
najfinijih engleskih
stolova

TVORNICA BRONZ LUSTERA**LUX D.D. KOTURAŠKA 9.**

Asbestni škrljevac

cement, sadru, opeke, betonsko gvozdje, traverze i sav ostali gradjevni materijal prodaje na veliko i na malo

GRADIVO

TRGOVAČKO DRUŠTVO
Zagreb, Bogovićeveva ulica 3
Telefon broj 5-55 Brzjavni: Gradivo

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI.

Veletrgovina
pisaćeg, risaćeg, novinskog, te
omofnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisaćeg i risaćeg pribora

Domaćice

tražite kod Vašeg trgovca
samo najbolje belgijsko

Plavilo

za rublje

Zaštitni znak sa znakom „Dava“

Glavno ohiadište za Jugoslaviju:

„Patria“

zadruga za kemijske
potrepštine, Zagreb,
Preradovićeveva ul. 12
: Telefon broj 16-91 :

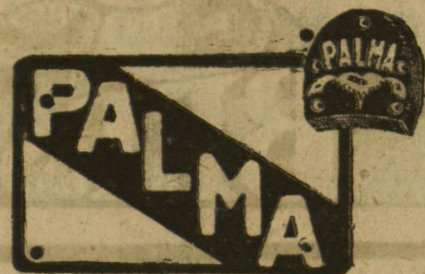
„TEVIT“

Poduzeće za elektroindustriju i trgovinu
Telefon 14-59 ZAGREB Gajeveva ulica 15

Izvadja: Električna instalacija svi-
jetla, telefona, kućnih
zvonila i reklama

Preuzima: Uredjaje električ. cen-
trala, pogona, prenose
sila, popravljanje sviju
vrsti električnih strojeva

Nosite radi njihovih
mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

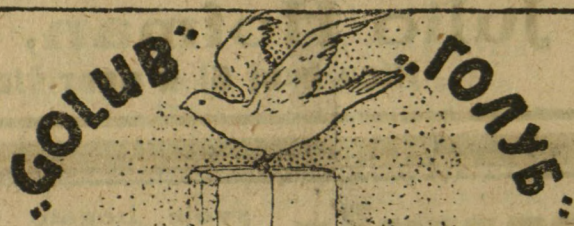
VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugaj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 18-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjeda

ZAŠTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE

A. ROMANO

ZAGREB

AKADEMIČKI TRG BR 8

„SIDRO“

d. d. za trgovinu željezom
ZAGREB

Vlaška ulica broj 40.
Telefon br. 69 i 21-80.

Lijevane ploče — Lijevani štednjaci
— Pekane — Limeni štednjaci —
Limene peći — Žica paljena, tvrda,
pocinčana — Žičnjaci — Krovna
ljepenka — Trstika, te sav gra-
djevni materijal.

ŽELJEZNE KREVETE

te razno željezno pokućstvo, bravarsku robu, vijke i zakovnice u svim mjerama
proizvadjaju, te drži stalno na skladištu. Najbolje kakvoće uz najsolidnije cijene.

„ZMAJ“ INDUSTRIJA ŽELJEZNE ROBE D. D.
TELEFON 7-43. ZAGREB PETRINJSKA 3.

Posjetite našu stalnu izložbu,

Berlinske marame

iz svjetsko glasovitih francuskih
tvornica (Roubais) uz ostalu

manufakturnu robu

nudja uz tvorničke cijene

Slavko Hirschl

Zagreb

Ilica broj 47 Telefon 7-76

Metalokemika d. d.

za kemičke i rudarske proizvode

Zagreb

Strossmayerova ulica br. 6
Brzjavni: Metalokemika

Beograd

Kralja Petra ulica br. 62
Telefon interurb. 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
KOVINE i sve kovinske legure
KEMIKALIJE, osobito

modra galica